

1085 Budapest

Gyulai Pál u. 13.

1388 Budapest, Pf. 82.

Tárgy: Szakmai beszámoló

Pályázati azonosító: 4306/109

Az Art and Design for All című, a londoni Victoria & Albert Museum és az Iparművészeti Múzeum közös kiállításának előkészítésére biztosított 10 millió forintos támogatásról, a miniszteri keretből

A kiállítás előkészítése a nemzeti erőforrás miniszter döntése alapján az NKA miniszteri keretéből 10 millió forintos támogatásban részesült. A kiállítás a Nemzeti Erőforrás Minisztérium (később Emberi Erőforrások Minisztériuma) és az NKA további támogatásával valósult meg. Jelen beszámolónk részbeszámoló, a teljes kiállítási programról annak lezárulta után, a megvalósításra kapott NKA támogatás elszámolása során fogunk beszámolni.

Előzmények

Az Iparművészeti Múzeum a londoni Victoria and Albert Museum (V&A) és a bonni Kunst und Ausstellungshalle der Bundesrepublik Deutschland megkeresésére lehetőséget kapott arra, hogy részt vegyen az 2011. november 17-én Bonnban megnyílt Art and Design for All című, nagyszabású kiállítás előkészítésében és bemutatásában.

A kiállítás a Londonból elindult, világméretűvé fejlődött múzeumreformot mutatja be, amelynek magyar letéteményese az Iparművészeti Múzeum. A londoni Victoria és Albert Múzeum a világ legnagyobb művészeti és design gyűjteménye, amelyet az 1851-es Londoni Világkiállítás nyomán a brit királyi pár 1857-ben hozott létre, mint a művészeti múzeumok új, korszerű típusát. A minta nyomán számos intézményt számláló világméretű múzeumhálózat fejlődött ki, amely hálózatnak az európai kontinensen a legjelentősebb tagja az 1872-ben alapított budapesti Iparművészeti Múzeum hatalmas gyűjteménye és az 1896-ban felavatott emblematikus épülete révén. Londoni kollégáink ezért döntöttek úgy, hogy Budapestnek ajánlják fel a nemzetközi jelentőségű kiállítást, és azt is, hogy mint az egyik nemzetközi rangú mintaintézményt mutatják be a kiállításon a budapesti múzeumot.

A kiállítás budapesti bemutatása érdekében az Iparművészeti Múzeum együttműködési megállapodást kötött a Victoria and Albert Museummal és a bonni Kunsthalléval egyaránt. A megállapodások részletesen rendelkeztek a három partner által vállalt feladatokról és a költségek megosztásáról. Mivel Londonból mintegy 320 tárgy érkezett Budapestre, ezek előkészítését, dokumentálását a V&A komoly kölcsönzési díj

ellenében biztosította. A londoni múzeum vezetőivel folytatott személyes tárgyalások során sikerült az eredetileg 100.000 angol fontban megszabott kölcsönzési díjat sikerült az összeg felére csökkentenünk. A bonni partnerrel kötött megállapodás pedig a csomagolási és szállítási költségek megosztását szabályozta: itt is sikerült kedvező feltételeket elérjünk, hiszen a műtárgyak Bonnból Budapestre szállításának költsége csak 50%-ban terheli a budapesti felet, míg a kiállítás számára gyártott műtárgyszállító ládák költségének csak 20%-a terhel minket.

Előkészítő tárgyalások és utazások

A kiállítás budapesti bemutatásának érdemi előkészítése azután kezdődött meg, hogy Takács Imre visszatért az Iparművészeti Múzeum főigazgatói székébe. Ezután erősítette meg az Iparművészeti Múzeum a kiállítás megrendezésének szándékát. A német és angol partnerekkel a következő alkalmakkor folytattunk személyes tárgyalást:

- 2010. november 25-26.: Bernhard Spies igazgató és Katharina Chrubasik kiállítási koordinátor látogatása a bonni Kunsthalléből. Fogadta őket: Takács Imre főigazgató, valamint Jékely Zsombor és Siklós Péter főigazgató-helyettesek.
- 2011. február 14-15.: Látogatás Londonban, tárgyalás a Victoria and Albert Museum vezetőivel és a kiállítás kurátorával (Julius Bryant), együttműködés részleteinek egyeztetése.
- 2011. július 6-8.: Látogatás Bonnban, tárgyalás a Kunsthalle képviselőivel és a kiállítás kurátoraival (Julius Bryant, Marie-Louise von Plessen), együttműködés részletei és budapesti műtárgylista egyeztetése (Takács Imre, Jékely Zsombor)
- 2011. november 16-18.: Látogatás Bonnban, tárgyalás a Kunsthalle képviselőivel és a kurátorokkal. Találkozás Martin Roth úrral, a Victoria and Albert Museum új igazgatójával. Budapesti műtárgylista véglegesítése. November 17-én volt a kiállítás megnyitója Bonnban, így a látogatás alkalmat adott az installáció és a tárgyak tanulmányozására is (Jékely Zsombor, Siklós Péter, valamint az installációt tervező Somlai Tibor)
- 2012. március 6-8.: A kiállítás kurátorainak (Marie-Louise von Plessen és Julius Bryant) valamint Katharina Chrubasik (Bonn) látogatása Budapesten. Budapesti installációs tervek véglegesítése, műtárgylista lezárása. Fogadta őket Takács Imre, Jékely Zsombor, Siklós Péter és Naszlady Ágnes.

Az előkészítő tárgyalások során sikerült kialakítani a háromoldalú együttműködés fentebb vázolt alapelveit, valamint a kiállítás budapesti adaptációjának teljes koncepcióját és műtárgyjegyzékét. Az egyeztetések során a következőket sikerült még elérni:

- A budapesti Iparművészeti Múzeum kölcsönzőként részt vett már a kiállítás bonni helyszínén is, mint a londoni példa nyomán létrejött egyik legjelentősebb európai iparművészeti múzeum (a kiállításon bemutatott másik példa a berlini

Kunstgewerbemuseum volt). Budapestről tucatnyi kiemelkedő tárgyat kölcsönöztünk Bonnba, amelyek mind bekerültek a kiállítás német és angol nyelven megjelent katalógusába (szerzők: Jékely Zsombor és Lichner Magdolna).

- Megegyezés született arról, hogy a bonni kiállítás védnökségét elvállaló Károly walesi herceget az Iparművészeti Múzeum is felkéri a budapesti kiállítás védnökének – ezzel a magyar diplomácia is kiváló lehetőséget kap a kiállítással, amelynek így fontos szerepe lehet a bilaterális kapcsolatok építésében és az ország nemzetközi megítélésében.
- Megegyezés született arról, hogy a budapesti kiállításhoz kapcsolódóan megjelenik a V&A, a bonni Kunsthalle és a német Prestel kiadó gondozásában kiadott tudományos kiállítási katalógus magyar nyelvű adaptációja.
- Megegyezés született arról, hogy a bonni Kunsthalle a lehető legtöbb installációs anyagot (beleértve üvegburákat, speciálisan kialakított vitrineket, valamint a nagy kiállítási táblók hordozóit, továbbá a kiállításban bemutatott reprodukciókat) a budapesti fél rendelkezésére bocsátja, valamint közvetlenül vagy partnercégeink keresztül felhasználásra átadja a kiállításhoz készült teljes szöveganyagot, a kiállításhoz készült filmet, valamint londoni Kristálypalotának a szintén a kiállításhoz készült 3D rekonstrukcióját. A bonni partner továbbá teljes együttműködést vállalt a szállítások és kurír-utazások megszervezésében és a budapesti installáció kialakításában is.
- Megegyezés született arról is, hogy a londoni V&A elfogadja a magyar állami garanciát, jelentősen csökkentve ezzel a kiállítás megrendezésének költségeit.

A kiállítás előkészítése során az alábbi munkálatokat rendelte meg az Iparművészeti Múzeum, amelyek az előkészítésre biztosított NKA támogatás felhasználásával valósultak meg:

A Művészet mindenkinek magyar címen megjelentetni tervezett katalógus előkészítése:

- Az eredetileg német ill. angol nyelven megszületett tanulmányok és katalógustételek magyarra fordítása (több fordító), amely anyagot a múzeum munkatársai szerkesztették egységesen magas színvonalú magyar szöveggé (Prékopa Ágnes és Szilágyi András, valamint a technikai szerkesztést végző Szegzárdy Csengery Klára)
- A Prestel kiadótól megkapott eredeti tördelési fájlok felhasználásával elkészült magyar tördelés, amely az IMM arculatához lett igazítva (borító) – X-Group Flow Kft. munkája.

A kiállítási installáció előkészítése:

- A teljes kiállítási installáció megtervezése – a tervek a bonni kiállítás terveinek ismeretében készültek, de az adaptáció során az elsődleges kiindulópontot a budapesti kiállítóterek teljesen eltérő jellege, valamint a némileg redukált műtárgylista jelentette. Ennek eredményeként a budapesti kiállítás terve gyökeresen elüt a bonnitól. A tervet a kiállítás kurátorai – Julius Bryant (V&A)

és Marie-Louise von Plessen bevonásával, több egyeztetés nyomán véglegesítettük. A vitrinek kialakítását és általában az installációhoz tervezett anyagokat és megoldásokat folyamatosan egyeztettük a Victoria and Albert Museum munkatársaival is. A kiállítási terveket Somlai Tibor (Somlai Design Stúdió) készítette.

- A kiállítási grafika megtervezése – a bonni kiállítás által megszabott néhány paraméter (pl. tablóméretek) figyelembevételével a kiállítás teljes körű grafikai tervezése új alapokon készült el. Fő elemei az impozáns bejárat nyitófal, a nagy méretű kiállítási tablók, valamint a tárgyfeliratok. A kiállítási szövegeket a bonni múzeumtól megkapott angol nyelvű nyersanyagok felhasználásával az Iparművészeti Múzeum munkatársai készítették elő magyar nyelven is. A kiállítási grafikát Vargha Balázs és munkatársai tervezték (Stalker Stúdió)

Ezen kívül az Iparművészeti Múzeum az előkészítésre biztosított keretből fedezte a londoni Victoria and Albert Museum által felszámított kölcsönzési díj első részletét is, amely a végleges megállapodás megkötésének feltétele volt.

Az előkészítő fázis után kormányhatározat döntött a kiállítás további finanszírozásáról, amelynek köszönhetően 2012. június 16. Balog Zoltán miniszter úr és Jonathan Knott brit nagykövet részvételével az Iparművészeti Múzeumban megnyílt a *Művészet mindenkinek – A Victoria and Albert Museum, a világ első iparművészeti múzeuma c.* kiállítás.

A kiállítás és a katalógus további részleteiről, a múzeumpedagógiai programról és egyéb kapcsolódó eseményekről, a kiállítás látogatószámáról és sajtóviesszhangjáról a kiállítás zárása után készítendő részletes szakmai jelentésben fogunk beszámolni, amely az NKA által nyújtott további támogatás elszámolásakor lesz esedékes.

A kiállításról további információk az Iparművészeti Múzeum honlapján találhatóak:

<http://www.imm.hu/muveszetmindenkinek>

valamint a kiállításhoz kapcsolódó szakmai blogon:

<http://victoriainbudapest.wordpress.com/>

A pályázathoz készült szakmai beszámoló az alábbi oldalon található meg:

<http://www.imm.hu/palyazatibeszamolok>

A szakmai beszámolót összeállította:

Jékely Zsombor
gyűjteményi főigazgató-helyettes
Iparművészeti Múzeum
a kiállítás budapesti adaptációjának koordinátora

A kiállítás katalógusa

Művészet mindenkinek – A Victoria and Albert Museum. Szerk. Marie-Louise von Plessen, Julius Bryant. Budapest, 2012.

A kiállítás katalógusa egyben a Victoria and Albert Museum történetének új, monografikus igényű feldolgozása is. A katalógust a kiállítás két kurátora, Julius Bryant (V&A) és Marie-Louise von Plessen szerkesztette. A kötetben 16 fejezetre osztva szerepel az összes kiállított tárgy – beleértve néhány olyat, amelyek csak Bonnban voltak láthatóak, valamint két előszó után az alábbi tanulmányok:

Marie-Louise von Plessen: „Learning by example”. Victoria and Albert Museum – egy kiállítás útja

Julius Bryant: „Albertopolis”: a Victoria and Albert Museum német gyökerei

Krzysztof Pomian: A South Kensington Museum: a fordulat

Anthony Burton: Gyűjtemény inspiráció céljaira: korai múzeumi beszerzések, kiállítások és a tervezési reform

Susan Owens: „A nemzet egyenes vonalakat kíván”: South Kensington és a művészeti oktatási reform

Christopher Marsden: „Une espèce de monument socialiste moderne” – „Afféle modern szocialisztikus emlékmű”: a South Kensington Museum építésze

Abraham Thomas: Kelet és díszítmény a South Kensington Museumban

A kiállítási katalógus egy példányát a szakmai beszámolóhoz mellékeljük.

A kiállítás rövid ismertetése

Művészet mindenkinek

A Victoria and Albert Museum – A világ első iparművészeti múzeuma

(Art and Design for All

The Victoria and Albert Museum, the world's leading museum of art and design)

Iparművészeti Múzeum, Budapest

2012. június 14 – szeptember 16.

Az Iparművészeti Múzeum 2012-ben a világ legnagyobb iparművészeti múzeumával közösen tekint vissza alapításának csaknem 150 évvel ezelőtti időszakára. A londoni Victoria és Albert Múzeum most egy nagyszabású kiállításon mutatja be azokat a történeti folyamatokat, amelyek egy új típusú, modern és nyitott múzeum létrehozásához vezettek, és amelynek példája rövid idő alatt végigfutott Európán, többek között a budapesti Iparművészeti Múzeum megalapítását is inspirálva. A 350-nél több tárgyat felvonultató kiállítás eredetileg a bonni Kunst- und Ausstellungshalle épületében volt látható, de az Iparművészeti Múzeum szakembereivel közösen elkészült magyar változata, amelyet június közepétől három hónapon át mutatunk be Budapesten.

A kiállítás rövid ismertetése

A Victoria and Albert Museum kurátorai által összeállított anyag a világ legnagyobb iparművészeti és design múzeumának a történetét mutatja be, a gyűjtemények kialakulásának jellegzetes fázisaira, valamint a múzeumnak az európai iparművészeti múzeumokra gyakorolt hatását bemutatva. A kiállítás az új múzeum alapításához vezető lépésektől kezdve egészen a legújabb kortárs gyűjtésig tekinti át az intézmény történetét. Kiemelt hangsúlyt kap ezen belül a 19. század második felének gyűjteménytörténete.

A londoni Victoria and Albert Museum megalapítására az 1851-es londoni Világkiállítás sikere után, 1857-ben került sor, akkor még South Kensington Museum néven. Alapításánál Albert herceg játszott kezdeményező szerepet, új épületének emelése pedig Viktória királynőhöz köthető, aki 1899-ben rakta le annak alapkövét. A South Kensington múzeum hatására Európa-szerte számos hasonlóan didaktikus szándékkal alapított iparművészeti múzeum jött létre, Edinburgh-ban (1860), Párizsban és Bécsben (1864), Berlinben (1867), Rómában és Budapesten (1872), Brünnben (1872), Oslóban (1876), Zágrábban (1884) és Prágában (1884).

A kiállítás összesen 17 fejezetben mutatja be a múzeum és gyűjteményei történetét. Az első hat fejezet az alapítás előtörténetét tárgyalja, kiemelten az 1851-es londoni Világkiállítást. A hetedik fejezet témája az új múzeum alapítása, majd a következő

fejezetek az új múzeum gyűjteményezési és oktatási tevékenységét mutatják be, külön fejezeteket szentelve az iszlám és a keleti anyag gyűjtésének, illetve a kortárs tárgyak beszerzésének. A 15. fejezet európai kitekintést nyújt: a londoni példára létrejött európai múzeumalapítási hullámot két intézményen keresztül mutatja be a kiállítás; ezek a berlini Kunstgewerbemuseum és a budapesti Iparművészeti Múzeum. Az utolsó fejezet a Victoria & Albert Museum legújabb szerzeményeiből nyújt válogatást.

A kiállításon mintegy 350 tárgy szerepel, többségében a Victoria és Albert Múzeumból. Ezt további angliai, valamint németországi kölcsönök (Berlin) egészítik ki, és maga az Iparművészeti Múzeum is tucatnyi tárggyal szerepel a kiállításon. A kiállításra kerülő tárgyak közül a legfontosabbakat bemutató válogatást mellékletben csatoltuk.

A kiállítás 2011 novemberétől 2012 áprilisáig a bonni Kunst und Ausstellungshalle épületében látható, közvetlenül Bonnból érkezik majd Budapestre. A Victoria & Albert Museum kiadója és egy német kiadó együttműködésében angol és német katalógus készül hozzá, ezek mellé tervezzük egy magyar verzió megjelentetését is, valamint egy rövid kiállítás-vezető kiadását.

A kiállítás jelentősége Budapesten elsősorban abban rejlik, hogy az Iparművészeti Múzeum küszöbön álló megújulásának idején alkalmat ad a visszatekintésre, a múzeum küldetésének és eredeti funkciójának ismételt végiggondolására. Ahogy az alapítás idején is London volt a példa, most a megújulás idején is a londoni múzeum megújítása az a példa, ami a szemünk előtt lebeg. A közös eredet és a párhuzamos fejlődés áttekintésére jelenleg látható, gyűjteménytörténeti hangsúlyú állandó kiállításunknak (Gyűjtők és kincsek) a Victoria és Albert Múzeumot bemutató kiállítással együttes megtekintése is lehetőséget ad – ezzel újból izgalmassá téve a már 6 éve megnyílt kiállítást is. A kiállításból és annak budapesti kontextusából tehát kiderül, hogy az Iparművészeti Múzeum az európai múzeumok ezen jelentős családjának igen fontos tagja. A kiállítás megrendezése erősíti ennek az összetartozásnak a gondolatát, bemutatja a két intézmény párhuzamos fejlődését és páratlan lehetőséget nyújt a jövő közös átgondolására.

A kiállítás a kölcsönzött tárgyak nagy száma, és azok magas biztosítási értéke miatt csak a magyar állam által nyújtott teljeskörű kiállítási garancia esetén valósulhat meg.

A kiállítás időtartama: 2012. június 14 – 2012. szeptember 16.

Helyszíne: Iparművészeti Múzeum, első emeleti kiállítóterek (1000 m²)

A kiállítás kurátorai:

Julius Bryant, Victoria and Albert Museum

Marie-Louise von Plessen

A budapesti adaptáció rendezője:

Jékely Zsombor, Iparművészeti Múzeum

Látványtervező:

Somlai Tibor, Somlai Design Stúdió

A kiállítás a Victoria & Albert Museummal és a bonni Kunst- und Ausstellungshalléval együttműködésben jött létre.

A kiállítás védnöke Ő Királyi Fensége, a walesi herceg.